

Razem czy osobno?

Wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do II wojny światowej

Przedsięwzięcie w ramach projektu naukowo-dydaktycznego „Edukacja historyczna w służbie resocjalizacji”, realizowanego na mocy porozumienia Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Rzeszowie i Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami

27, 31 stycznia, 3, 4, 5, 7 luty 2020 r.

Łupków, Krajowice, Turze Pole, Trześniów, Kołaczyce, Szebnie, Sanok

Współorganizatorzy:

Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami
Zakład Karny w Łupkowie
Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku
Gmina Komańcza
Gminny Ośrodek Kultury w Komańczy
Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Trepczy
Zespół „Łem My” z Komańczy
Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcach
Zespół Szkół nr 1 w Sanoku
II Liceum Ogólnokształcące w Sanoku
Gmina Tyrawa Wołoska
Gmina Zarszyn
Gminny Ośrodek Kultury w Zarszynie
Muzeum Okręgowe w Tarnowie
Urząd Miasta i Gminy Zagórz
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Zagórz
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zagórz
Gmina Jaśliska
Gminny Ośrodek Kultury w Jaśliskach
Gmina Kołaczyce
Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach
Gmina Jasło
Zakład Karny w Jasle
Gminna Biblioteka Publiczna w Jasle z siedzibą w Szebniach
Szkoła Podstawowa w Szebniach
Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl Dukla”
Komitet Upamiętnienia Mordu Żydów w Turzym Polu
Szkoła Podstawowa nr 6 w Sanoku
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sanoku

Program:

27 stycznia 2020 r. (poniedziałek)

Mogiła w Krajowicach

11:00 – 12:00 Upamiętnienie ludności żydowskiej zamordowanej w 1942 r. w Krajowicach

31 stycznia 2020 r. (piątek)

Zakład Karny w Łupkowie

10:00 – 13:00

Bieszczadzcy „Sprawiedliwi”

Rozpoczęcie i wprowadzenie historyczne - kpt. Grzegorz Oleniacz (Zastępca Kierownika Działu Penitencyjnego Zakładu Karnego w Łupkowie)

Bieszczadzcy „Sprawiedliwi” - pomoc ludności żydowskiej podczas okupacji niemieckiej na terenie powiatu sanockiego

Prelekcja dr Joanny Potaczek i kpt. Grzegorza Oleniacza

Wspomnienia osób ratujących i pomagających Żydom na terenie Bieszczadów oraz ich potomków

Zofia Woźna (Przewodnicząca Rady Osiedla Zasław w Gminie Zagórz), *Sprawiedliwi ratujący Żydów przebywających w obozie pracy przymusowej w Zasławiu*

Adam Twers (Syn Sprawiedliwych wśród Narodów Świata – Stanisławy i Edwarda Twers oraz wnuk Pauliny Twers z Zagórza, którzy uratowali Ashera Szwarca)

Romuald Zwonarz (Syn Franciszki i Józefa Zwonarz – Sprawiedliwych wśród Narodów Świata z Leska, którzy uratowali żydowską rodzinę Wallach)

Teresa Czubska (Wnuczka Anny i Mieczysława Siwak ratujących rodzinę żydowską Fischbein w Zmiennicy koło Brzozowa), *Historia ratowania*

Franciszek Szczepanik (udzielający wraz z matką pomocy Żydom w obozie pracy przymusowej w Zasławiu), *Wspomnienia*

Agata Kozieradzka, *Historia ratowania Żydów w Trześniowie i Turzym Polu*

Moderatorzy spotkania ze „Sprawiedliwymi”: dr Joanna Potaczek, Agata Kozieradzka

Wystawa tematyczna prac osadzonych

3 luty 2020 r. (poniedziałek)

Turze Pole

10:00 – Zapalenie zniczy przy mogile Żydów zamordowanych podczas II wojny światowej

Trześniów

11:00 – Zapalenie zniczy w miejscu mordu Żydów w Trześniowie

4 luty 2020 r. (wtorek)

Miejsce pamięci przy Szkole Podstawowej w Szebniach

10:00 – 10:15 Apel Pamięci Ofiar Obozu Głodowego pod Jasłem przy Szkole Podstawowej w Szebniach.

Biblioteka w Szebniach

10:15 – 10:45 Koncert w wykonaniu uczniów ze Szkoły Podstawowej w Szebniach

10:45 – 11:45 *Tragiczne losy ludności polskiej, rosyjskiej, romskiej, słowackiej i żydowskiej przebywającej w Hitlerowskim Obozie Pracy Przymusowej w Szebniach* – wykład Zofii Macek

11:45   Projekcja filmu dokumentalnego pt. *Obóz w Szebniach*

5 luty 2020 r. (środa)

Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach

11:00 - 13:00

Obóz w Szebniach – żywa lekcja historii (wykonanie: pracownicy Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśle z siedzibą w Szebniach)

Wykład Zofii Macek (regionalistki, pisarki), *Żydzi na Jasielszczyźnie*

Emisja filmu pt. *Obóz w Szebniach*

7 luty 2020 r. (piątek)

9:30

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Kościół pw. św. Mikołaja Cudotwórcy z Bączala Dolnego na terenie Parku Etnograficznego MBL w Sanoku

Nabożeństwo w intencji pokoju na świecie i pojednania narodów
(Spotkanie ekumeniczne przedstawicieli różnych religii i kultur)

10:30 – 15:30

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (Sala konferencyjna, Park Etnograficzny)

Sesja pt. Razem czy osobno?

Wielokulturowa koegzystencja ludności ziemi sanockiej i leskiej do II wojny światowej

Rozpoczęcie – **Jerzy Ginalski, Dyrektor Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku**

Wystąpienia zaproszonych gości

Marcin Krowiak (Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, jako miejsce kontynuacji wielokulturowego dziedzictwa południowo-wschodniej Polski*

dr Roman Bzdyk (Wójt Gminy Komańcza), *Wielokulturowość ziemi komańczańskiej*

Występ zespołu „Lem My” z Komańczy

Panel I – Rusini

Leon Niemczyk (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami), *Życie codzienne ludności rusińskiej do II wojny światowej*

Artur Górecki (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami), *Religia Rusinów*

Marianna Jara (Zespół „Lem My” z Komańczy), *Tradycje, zwyczaje, stroje i jadło Łemków*

Prezentacja strojów, wystawa sprzętów i ozdób lemkowych

Akcent muzyczny w wykonaniu artystów z Gminy Tyrawa Wołoska

Stanisław Konieczny (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Poezja bieszczadzka*

Panel II – Pogórzanie, Dolinianie

Anna Jurek (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Życie codzienne Pogórzan*

Urszula Gołda (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Miejsca kultu religijnego – kapliczki przydrożne*

Beata Baran (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Kultura, tradycja i zwyczaje Dolinian*

Henryk Antoniewicz (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Zamieszkańcy na Pogórzcu*

Występ zespołu śpiewaczo-obrzędowego „Pogórzanie” z Bieździedzy

Stanisław Konieczny (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Poezja bieszczadzka*

Przerwa kawowa

Panel III – Żydzi

Jacek Koszczan (Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl Dukla”), *Religia żydowska*

Akcent muzyczny ze słowem wprowadzającym poświęcony kulturze sanockich Żydów, **Joanna Albigowska i młodzież z Zespołu Szkół nr 1 w Sanoku.**

dr Joanna Potaczek (Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami, Urząd Gminy Komańcza, przewodnik MBL Sanok), *Życie codzienne ludności żydowskiej*

Agata Kozieradzka (Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcach, Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami), *Tragizm Żydów, na przykładzie obozu pracy katorżniczej w Trepczy*

Występ **Zespołu folkowego „Tereściacy”** z Zawadki Rymanowskiej

Wystawa **judaików ze zbiorów „Sztetl Dukla”**

Panel IV – Romowie

Adam Bartosz (Muzeum Okręgowe w Tarnowie), *Romowie w Karpatach*

Występ **Zespołu folkowego „Tereściacy”** z Zawadki Rymanowskiej

Stanisław Konieczny (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Poezja bieszczadzka*

Panel V – Miasteczko galicyjskie

Janina Karwieńcz (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Grupy społeczno-narodowościowe, współzycie i współzależność na przykładzie miasteczka galicyjskiego przełomu XIX i XX wieku*

Akcent poetycki: **Stanisław Konieczny** (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Poezja bieszczadzka*

Helena Urbańczyk (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Współczesne sposoby pamiętania o dawnej wielokulturowości Bieszczadów*

Podsumowanie, dyskusja, zakończenie

Poczęstunek z degustacją potraw różnych narodowości

Patronaty medialne:

Kontakt: dr Joanna Potaczek – dyrektor Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami
tel. + 48 782-682-544, joanna.potaczek@onet.pl